

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΩΝ

Ένας πρακτικός οδηγός για επενδύσεις στα φωτοβολταϊκά

**Τίποτα δεν είναι πιο δυνατό από μια ιδέα
ο καιρός της οποίας έχει φτάσει**

Σεπτέμβριος 2012

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΩΝ (ΣΕΦ)

Λ. Βουλιαγμένης 224 & Αγ. Δημητρίου 1, 173 43 Αγ. Δημήτριος, τηλ. 210 9577470, fax. 210 9707440
info@helapco.gr, www.helapco.gr

1. Ένα νέο επενδυτικό περιβάλλον

Στα μέσα του 2010, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ένα νέο νόμο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Ν. 3851/2010, ΦΕΚ 85Α, 4-6-2010), ο οποίος επιφέρει σημαντικές αλλαγές σε ότι αφορά στην αδειοδότηση των φωτοβολταϊκών συστημάτων. Ακολούθησαν μια σειρά από τροπολογίες και υπουργικές αποφάσεις, οι οποίες τροποποίησαν παλαιότερες ρυθμίσεις κυρίως πολεοδομικού χαρακτήρα για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών, διαμορφώνοντας ένα εντελώς νέο επενδυτικό τοπίο. Η γρήγορη ανάπτυξη των φωτοβολταϊκών, έφερε επιπλέον αλλαγές στο θεσμικό επίπεδο μέσα στο 2012, οι οποίες αυτή τη φορά προσπαθούν να περιορίσουν το ρυθμό ανάπτυξης της τεχνολογίας αυτής, δεδομένου και του μεγάλου αριθμού αιτήσεων που έχουν ήδη κατατεθεί. Οι νέες αυτές ρυθμίσεις περιγράφονται παρακάτω.

Καταγράφουμε στη συνέχεια ορισμένα κομβικά σημεία των ισχυουσών νομοθετικών ρυθμίσεων.

Ορίζεται, ως εθνικός στόχος, η κάλυψη με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) του 40% τουλάχιστον της ακαθάριστης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας ως το 2020. Αυτό είναι κατ' αρχήν πολύ θετικό. Το μερίδιο όμως των φωτοβολταϊκών στο μείγμα των ΑΠΕ, το οποίο καθορίστηκε στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις ΑΠΕ τον Ιούλιο του 2010 και εξειδικεύτηκε περαιτέρω με υπουργική απόφαση τον Σεπτέμβριο του 2010, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική δυναμική της αγοράς και στο έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον που έχει εκδηλωθεί. Συγκεκριμένα, **ο εθνικός στόχος για τα φωτοβολταϊκά είναι η εγκατάσταση 1.500 μεγαβάτ (MWp) ως το 2014 και συνολικά 2.200 MWp ως το 2020.** Από την ισχύ αυτή, τα 750 MWp έχει αποφασιστεί ότι θα δοθούν στους κατ' επάγγελμα αγρότες (500 MWp ως το 2014 και 750 MWp συνολικά ως το 2020) και τα υπόλοιπα θα κατανεμηθούν σε όλους τους άλλους επενδυτές (1.000 MWp ως το 2014 και 1.450 MWp συνολικά ως το 2020). Ο οικιακός τομέας δεν περιλαμβάνεται πρακτικά στα όρια αυτά και μπορεί να αναπτυχθεί χωρίς περιορισμούς. Να σημειώσουμε εδώ ότι, από την κοινοτική νομοθεσία προβλέπεται η δυνατότητα αναθεώρησης των ενδεικτικών στόχων για κάθε τεχνολογία ανά διετία ή και νωρίτερα αν χρειαστεί, και επομένως μπορεί μελλοντικά να υπάρξουν διορθωτικές κινήσεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Ο νόμος 3851/2010 απλοποίησε κάποιες από τις παλιές διαδικασίες αδειοδότησης. Συγκεκριμένα, **δεν απαιτείται πλέον άδεια παραγωγής ή άλλη διαπιστωτική απόφαση (γνωστή και ως “εξαίρεση”) για φωτοβολταϊκά συστήματα ισχύος έως 1 MWp.** Για φωτοβολταϊκά συστήματα ισχύος μεγαλύτερης του 1 MWp απαιτείται η έκδοση άδειας

παραγωγής η οποία εκδίδεται από τη ΡΑΕ (και όχι από τον υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής όπως ίσχυε παλαιότερα). Για τα συστήματα που απαιτείται άδεια παραγωγής, απαιτείται επίσης η έκδοση άδειας εγκατάστασης και άδειας λειτουργίας (οι οποίες εκδίδονται από την αρμόδια Περιφέρεια) όπως και στο παρελθόν. Επίσης, **δεν απαιτείται περιβαλλοντική αδειοδότηση για συστήματα που εγκαθίστανται σε κτίρια και οργανωμένους υποδοχείς βιομηχανικών δραστηριοτήτων.**

Για συστήματα που εγκαθίστανται σε γήπεδα (οικόπεδα και αγροτεμάχια), δεν απαιτείται περιβαλλοντική αδειοδότηση για συστήματα έως 500 kWp εφόσον πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις. Για τα συστήματα αυτά, απαιτείται ειδική περιβαλλοντική εξαίρεση (“**βεβαίωση απαλλαγής από ΕΠΟ**”) από την αρμόδια Περιφέρεια, η οποία, σύμφωνα με το νόμο, δίνεται σε 20 μέρες από την υποβολή της σχετικής αίτησης. Για όσα συστήματα εγκαθίστανται σε γήπεδα, απαιτείται ΕΠΟ εφόσον εγκαθίστανται σε περιοχές Natura, παράκτιες ζώνες (100μ από οριογραμμή αιγιαλού) και σε γήπεδα που γειτνιάζουν σε απόσταση μικρότερη από εκατόν πενήντα (150) μέτρα, με άλλο γήπεδο για το οποίο έχει εκδοθεί άδεια παραγωγής ή απόφαση ΕΠΟ ή Προσφορά Σύνδεσης φωτοβολταϊκού σταθμού και η συνολική ισχύς των σταθμών υπερβαίνει τα 500 kWp.

Για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων **δεν απαιτείται οικοδομική άδεια**, αλλά **έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας** από την αρμόδια Διεύθυνση Πολεοδομίας. **Για φωτοβολταϊκά συστήματα που εγκαθίστανται σε κτίρια και έχουν ισχύ έως 100 kWp**, δεν απαιτείται ούτε αυτή η έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας, αλλά αρκεί πλέον μια **απλή γνωστοποίηση προς τη ΔΕΗ** ότι ξεκινά η εγκατάσταση. Η ευνοϊκή αυτή ρύθμιση αφορά τον οικιακό τομέα καθώς και τα μικρά και μεσαία συστήματα που εγκαθίστανται σε κτίρια επιχειρήσεων.

Στις συμβάσεις σύνδεσης που συνάπτει ο αρμόδιος Διαχειριστής με τους φορείς φωτοβολταϊκών σταθμών που εξαιρούνται από τη λήψη άδειας παραγωγής, καθορίζεται **προθεσμία σύνδεσης στο Σύστημα ή Δίκτυο**, η οποία είναι αποκλειστική, και **ορίζεται εγγύηση ή ποινική ρήτρα που καταπίπτει αν ο φορέας δεν υλοποιήσει τη σύνδεση εντός της καθορισθείσας προθεσμίας. Το ύψος της εγγύησης αυτής είναι 150 €/kWp.** Από την εγγύηση αυτή απαλλάσσονται όσα έργα αφορούν εγκαταστάσεις σε κτίρια και όσοι σταθμοί έχουν υπογράψει σύμβαση σύνδεσης πριν τις 4-6-2010 (ημερομηνία ισχύος του νέου νόμου 3851/2010).

Με νέα απόφαση τον Αύγουστο του 2012 (ΥΑΠΕ/Φ1/2301/16933 & 22302/16934, ΦΕΚ 2317B/10-08-2012), οι **τιμές πώλησης** της παραγόμενης ηλιακής κιλοβατώρας καθορίζονται ως εξής:

Έτος	Μήνας	Συστήματα επί εδάφους και στέγες >10 kWp		Συστήματα σε οικιακές & εμπορικές στέγες
		(€/kWh)		≤10 kWp
		> 100 kWp	≤100 kWp	(€/kWh)
2011	Φεβρουάριος	0,372	0,419	0,550
	Αύγουστος	0,351	0,394	0,550
2012	Φεβρουάριος	0,292	0,328	0,495
	Αύγουστος	0,180	0,225	0,250
2013	Φεβρουάριος	0,172	0,215	0,239
	Αύγουστος	0,164	0,205	0,228
2014	Φεβρουάριος	0,157	0,196	0,218
	Αύγουστος	0,150	0,187	0,208
Για κάθε έτος ν από το 2015 μΟΤΣ _{ν-1} = Μέση Οριακή Τιμή Συστήματος κατά το προηγούμενο έτος ν-1		1,3*μΟΤΣ _{ν-1}	1,4*μΟΤΣ _{ν-1}	-4,5% ανά εξάμηνο
Διάρκεια σύμβασης		20 έτη		25 έτη
Οι τιμές που καθορίζονται στον ανωτέρω πίνακα αναπροσαρμόζονται κάθε έτος, κατά ποσοστό 25% του δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους				

Σημειωτέον ότι, από τον Φεβρουάριο του 2010, **δεν υπάρχουν πια επιδοτήσεις για τα φωτοβολταϊκά από τον αναπτυξιακό νόμο**, όπως ίσχυε παλαιότερα. Δεδομένης όμως της διαχρονικής πτώσης των τιμών που αναμένεται να συνεχιστεί μακροχρόνια, οι επενδύσεις είναι βιώσιμες και κερδοφόρες και μόνο με την ταρίφα που παρέχεται από το νόμο και περιγράφεται στον παραπάνω πίνακα.

Ένα ζήτημα που απασχόλησε στο παρελθόν πολλούς επενδυτές είναι η **εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε γαίες υψηλής παραγωγικότητας**. Για το θέμα αυτό προβλέπονται τα εξής: όσοι κατέθεσαν αιτήματα για χορήγηση Προσφοράς Σύνδεσης ως τις 21-9-2011, μπορούν να εγκαταστήσουν φωτοβολταϊκούς σταθμούς σε γαίες υψηλής παραγωγικότητας (πλην της Αττικής όπου υπάρχει ολική απαγόρευση). Για νέες αιτήσεις και μέχρι να καθοριστούν ορισμένες λεπτομέρειες που αφορούν στη χαρτογράφηση και οριοθέτηση της γης υψηλής παραγωγικότητας, δεν επιτρέπεται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών σε γήπεδα που έχουν χαρακτηριστεί ως γαίες υψηλής παραγωγικότητας.

Στην περίπτωση που οι εγκαταστάσεις του φωτοβολταϊκού εξοπλισμού υπερβαίνουν τα 2,5 μ. από τη στάθμη του φυσικού ή τεχνητά διαμορφωμένου εδάφους των γηπέδων, **οι βάσεις στήριξης των φωτοβολταϊκών πλαισίων πρέπει να είναι πιστοποιημένες** ως προς την αντοχή τους σε ακραίες ανεμοπιέσεις από ανεξάρτητο διαπιστευμένο φορέα, σύμφωνα με τον Ευρωκώδικα ή το πρότυπο DIN ή άλλο αντίστοιχο Εθνικό Πρότυπο ή, εναλλακτικά, να υπάρχει για αυτές δήλωση στατικής επάρκειας από διπλωματούχο μηχανικό, και τα στοιχεία συνυποβάλλονται με τα δικαιολογητικά για την έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας. Επιπλέον, συνυποβάλλεται υπεύθυνη δήλωση του ενδιαφερόμενου ότι ο εξοπλισμός που θα χρησιμοποιηθεί είναι ο συγκεκριμένος πιστοποιημένος εξοπλισμός.

Σε εντός σχεδίου περιοχές, δεν επιτρέπεται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε αδόμητα οικόπεδα, καθώς αυτές αποτελούν κατασκευές που χρησιμοποιούνται για την άμεση ή έμμεση εξυπηρέτηση των κτιρίων ή της λειτουργικότητάς τους και επιπλέον εντάσσονται στο πλαίσιο της ενεργειακής πολιτικής ως ενεργητικά συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 19 και 44 του ν. 1577/1985 “Περί Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού” (ΦΕΚ Α΄ 210), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Για την τοποθέτηση των φωτοβολταϊκών συστημάτων πάνω σε κτίρια **για ισχύ μεγαλύτερη των 100 kWp**, απαιτείται η έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ’ αριθ. οικ.5219/3.2.2004 (ΦΕΚ Δ΄ 114/17.2.2004) υπουργικής απόφασης, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και απαιτείται η **συνυποβολή δήλωσης στατικής επάρκειας του κτιρίου** πάνω στο οποίο θα γίνει η εγκατάσταση, υπογεγραμμένη από διπλωματούχο πολιτικό μηχανικό.

2. Αναστολή αδειοδότησης για ορισμένες κατηγορίες φωτοβολταϊκών

Δεδομένου του μεγάλου ενδιαφέροντος και του σημαντικού αριθμού αιτήσεων που κατατέθηκαν, τον Αύγουστο του 2012 υπήρξε υπουργική απόφαση με την οποία **αναστέλλεται προσωρινά η αδειοδοτική διαδικασία για ορισμένες κατηγορίες φωτοβολταϊκών**. Συγκεκριμένα, υπάρχει αναστολή της αδειοδοτικής διαδικασίας για τις εξής κατηγορίες έργων:

1. Αιτήσεις για έργα ισχύος μεγαλύτερης του 1 MWp τα οποία δεν έχουν λάβει ήδη άδεια παραγωγής από τη ΡΑΕ. Η ΡΑΕ, μέχρι την άρση της αναστολής, δεν θα δέχεται νέες αιτήσεις για άδεια παραγωγής και δεν θα συνεχίσει την εξέταση εκκρεμουσών αιτήσεων.

2. Αιτήσεις για έργα ισχύος μικρότερης ισχύος του 1 MWp τα οποία δεν έχουν λάβει ήδη προσφορά όρων σύνδεσης. Ο αρμόδιος Διαχειριστής (ΔΕΔΔΗΕ), μέχρι την άρση της αναστολής, δεν θα δέχεται νέες αιτήσεις για παροχή προσφοράς όρων σύνδεσης και δεν θα συνεχίσει την εξέταση εκκρεμουσών αιτήσεων.

Δεν αναστέλλεται η διαδικασία αδειοδότησης για τα φωτοβολταϊκά συστήματα ισχύος έως 10 kWp σε κτιριακές εγκαταστάσεις, καθώς και για μεγάλα έργα φωτοβολταϊκών που έχουν ενταχθεί στη διαδικασία fast track.

Παράλληλα, η ΡΑΕ έχει κηρύξει την **Πελοπόννησο ως περιοχή με κορεσμένο δίκτυο.** Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι, μέχρι να ολοκληρωθούν τα έργα ανάπτυξης του δικτύου στην Πελοπόννησο (κάτι που θα απαιτήσει δυστυχώς πολύ χρόνο), δεν θα γίνονται δεκτές άλλες αιτήσεις για έργα ΑΠΕ στην περιοχή πέραν αυτών που εκκρεμούν. Η απόφαση αυτή καλύπτει και τον οικιακό τομέα.

3. Νέες επενδύσεις

Για όσους ενδιαφέρονται να ξεκινήσουν τώρα μία επένδυση στα φωτοβολταϊκά, ισχύουν τα εξής:

5.1. Οικιακά συστήματα

Από 1^η Ιουλίου 2009 ισχύει ένα πρόγραμμα για την εγκατάσταση μικρών φωτοβολταϊκών συστημάτων στον οικιακό-κτιριακό τομέα. Με το πρόγραμμα αυτό δίνονται κίνητρα με τη μορφή ενίσχυσης της παραγόμενης ηλιακής κιλοβατώρας, ώστε ο οικιακός καταναλωτής να κάνει απόσβεση του συστήματος που εγκατέστησε και να έχει και ένα λογικό κέρδος.

Αφορά **οικιακούς καταναλωτές** που επιθυμούν να εγκαταστήσουν φωτοβολταϊκά ισχύος **έως 10 κιλοβάτ (kWp)** στο **δώμα** ή τη **στέγη** νομίμως υφισταμένου κτιρίου, συμπεριλαμβανομένων **στεγάστρων** βεραντών, **προσόψεων** και **σκιάστρων**, καθώς και βοηθητικών χώρων του κτιρίου, όπως **αποθήκες** και **χώροι στάθμευσης**. Για να ενταχθούν στο πρόγραμμα, θα πρέπει να έχουν στην κυριότητά τους το χώρο στον οποίο εγκαθίσταται το φωτοβολταϊκό σύστημα.

Το πρόγραμμα αφορά σε **σταθερά** φωτοβολταϊκά συστήματα για παραγωγή ενέργειας που εγχέεται στο **Δίκτυο Χαμηλής Τάσης**. Η εγκατάσταση των φωτοβολταϊκών συστημάτων

επιτρέπεται εφόσον δεν αντίκειται στις διατάξεις του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού και σε ειδικότερους όρους δόμησης που ισχύουν για την περιοχή.

Η τοποθέτηση των ανωτέρω συστημάτων **επιτρέπεται επίσης σε κτίρια στα οποία έχουν εκτελεστεί αυθαίρετες κατασκευές ή αυθαίρετες αλλαγές χρήσης** (των περιπτώσεων δ, ε και στ της παρ. 2 του άρθρου 23 του ν.4014/2011 (Α' 209), όπως ισχύει), για το χρονικό διάστημα διατήρησής τους και έχει περαιωθεί η σχετική διαδικασία.

Από τον Σεπτέμβριο του 2010, το Πρόγραμμα αφορά όλη την Επικράτεια. Ως μέγιστη ισχύς των φωτοβολταϊκών συστημάτων στο πλαίσιο του Προγράμματος ορίζεται, για την ηπειρωτική χώρα, τα Διασυνδεδεμένα με το Σύστημα Νησιά και την Κρήτη τα **10 kWp** και για τα λοιπά Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά τα **5 kWp**. Η ΔΕΗ μπορεί να αρνηθεί τη σύνδεση φωτοβολταϊκού μόνο σε ορισμένες περιοχές, τα δίκτυα των οποίων έχουν χαρακτηριστεί ως κορεσμένα από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ).

Ως “κατοικία” στο πλαίσιο του Προγράμματος εννοείται το κτίριο της μόνιμης διαμονής του ενδιαφερόμενου. Μπορεί επιπλέον να εγκατασταθεί φωτοβολταϊκό σύστημα (στο πλαίσιο του Προγράμματος) και στην εξοχική κατοικία. Το πρόγραμμα αφορά σε **ήδη υπάρχουσες κτιριακές εγκαταστάσεις** και όχι σε κατασκευές που πρόκειται να υλοποιηθούν.

Ένα ερώτημα που τίθεται συχνά είναι αν μπορεί στο πλαίσιο του Προγράμματος να τοποθετηθεί φωτοβολταϊκό σύστημα σε **πέργκολες, τέντες** ή γενικότερα κινητά στοιχεία οικοδομής. Σύμφωνα με τους όρους του Προγράμματος τα φωτοβολταϊκά τοποθετούνται σε σταθερά και συγκεκριμένα σημεία των κτιρίων. Στις πέργκολες ως κατασκευές στήριξης των φυτών και μόνο και στις τέντες ως μη σταθερές κατασκευές, δεν επιτρέπεται η επικάλυψη από οποιοδήποτε υλικό μόνιμο ή προσωρινό (σχετική εγκύκλιος ΥΠΕΧΩΔΕ 54435/ΕΓΚ.39/1998).

Δικαίωμα ένταξης στο Πρόγραμμα έχουν φυσικά πρόσωπα μη επιτηδευματίες και φυσικά ή νομικά πρόσωπα επιτηδευματίες που κατατάσσονται στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, τα οποία έχουν την **πλήρη κυριότητα** ή την **επικαρπία** ή την **ψιλή κυριότητα** υπό την απαραίτητη προϋπόθεση συναίνεσης του επικαρπωτή του χώρου στον οποίο εγκαθίσταται το φωτοβολταϊκό σύστημα, και τα οποία χρησιμοποιούν το κτίριο ως κατοικία τους ή ως στέγαση της δραστηριότητάς τους, αντίστοιχα.

Σημειωτέον ότι στην **περίπτωση μεταβολής στο πρόσωπο του κυρίου του φωτοβολταϊκού λόγω μεταβίβασης της σχετικής ιδιοκτησίας του στο κτίριο** όπου

βρίσκεται εγκατεστημένο το φωτοβολταϊκό σύστημα, ο νέος κύριος υπεισέρχεται αυτοδίκαια στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του μεταβιβάζοντος που απορρέουν από τη Σύμβαση Συμφηφισμού.

Για τις **πολυκατοικίες** θα πρέπει να πληρούνται οι παρακάτω όροι. Είτε να συμφωνήσουν εγγράφως οι υπόλοιποι ιδιοκτήτες, είτε το φωτοβολταϊκό να εγκατασταθεί εξ ονόματος όλων των ιδιοκτητών (τους οποίους στην περίπτωση αυτή εκπροσωπεί ο διαχειριστής). Σε κάθε πολυκατοικία μπορεί να μπει ένα μόνο σύστημα. Αν η ταράτσα είναι κοινόκτητη και οι κύριοι του χώρου αυτού θέλουν να την παραχωρήσουν σε κάποιο άλλο ιδιοκτήτη του κτιρίου που δεν έχει δικαιώματα στην ταράτσα, μπορούν να το κάνουν. Αν το σύστημα μπει σε στέγαστρο βεράντας διαμερίσματος, προφανώς μπορούν να μπου περισσότερα του ενός συστήματα σε μια πολυκατοικία.

Όλη η παραγόμενη από το φωτοβολταϊκό ηλεκτρική ενέργεια διοχετεύεται στο δίκτυο της ΔΕΗ και ο οικιακός μικροπαραγωγός ενέργειας πληρώνεται γι' αυτή με βάση τη συμφωνηθείσα τιμή πώλησης, τιμή που είναι εγγυημένη **για 25 χρόνια**. Για το λόγο αυτό ο οικιακός μικροπαραγωγός ενέργειας υπογράφει μια σύμβαση ("Σύμβαση Συμφηφισμού" όπως λέγεται) με τη ΔΕΗ ή άλλο εναλλακτικό πάροχο αν δεν είναι πελάτης της ΔΕΗ. Ο οικιακός μικροπαραγωγός ενέργειας συνεχίζει να αγοράζει ρεύμα από τη ΔΕΗ (ή τον εναλλακτικό του πάροχο) και να το πληρώνει στην τιμή που το πληρώνει και σήμερα (περίπου 10-12 λεπτά την κιλοβατώρα). Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι η ΔΕΗ θα εγκαταστήσει ένα νέο μετρητή για να καταγράφει την παραγόμενη ενέργεια. Αν, για παράδειγμα, στο δίμηνο το φωτοβολταϊκό παράγει ηλεκτρική ενέργεια αξίας 300 € και στο κτίριο καταναλώνεται ενέργεια αξίας 100 €, θα έρθει πιστωτικός λογαριασμός 200 €, ποσό που θα καταθέσει η ΔΕΗ στον τραπεζικό λογαριασμό του ιδιοκτήτη του φωτοβολταϊκού.

Δύο είναι οι **προϋποθέσεις** για να ενταχθεί κανείς στο πρόγραμμα:

1. Να έχει μετρητή της ΔΕΗ στο όνομά του (ή στον κοινόχρηστο λογαριασμό της πολυκατοικίας αν επιλεγεί η συλλογική εγκατάσταση).
2. Να καλύπτει μέρος των αναγκών σε ζεστό νερό από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (π.χ. ηλιακό θερμοσίφωνα, βιομάζα, γεωθερμική αντλία θερμότητας).

Μια ιδιαίτερα σημαντική ρύθμιση είναι ότι **ο οικιακός παραγωγός ηλιακού ηλεκτρισμού δεν θεωρείται πια επιτηδευματίας**, με άλλα λόγια απαλλάσσεται από το άνοιγμα βιβλίων στην εφορία. Όπως αναφέρει η σχετική κοινή υπουργική απόφαση, *"δεν υφίστανται για τον κύριο του φωτοβολταϊκού συστήματος φορολογικές υποχρεώσεις για τη διάθεση της*

ενέργειας αυτής στο δίκτυο”. Με άλλα λόγια, **τα όποια έσοδα έχει ο οικιακός μικροπαραγωγός από την πώληση της ενέργειας δεν φορολογούνται.**

Για την εγκατάσταση οικιακών φωτοβολταϊκών, **δεν απαιτείται πλέον καμία άδεια** (με εξαίρεση διατηρητέα κτίρια και παραδοσιακούς οικισμούς όπου απαιτείται η έγκριση της Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου [ΕΠΑΕ]). Σύμφωνα με την ΥΑ 36720/25-8-2010 “Έγκριση ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιακών συστημάτων σε κτίρια και οικόπεδα εντός σχεδίου περιοχών και σε οικισμούς” (ΦΕΚ 376/6-9-2010) δεν χρειάζεται πλέον ούτε η άδεια εργασιών μικρής κλίμακας από την Πολεοδομία, όπως ίσχυε μέχρι πρότινος. Απλώς γνωστοποιεί κανείς την έναρξη εργασιών στη ΔΕΗ όταν καταθέτει εκεί φάκελο για σύνδεση του συστήματος με το δίκτυο.

Εκτός από τη ΔΕΗ, **μπορεί κανείς να πουλά την παραγόμενη από το φωτοβολταϊκό ενέργεια και σε εναλλακτικό πάροχο** και στην περίπτωση αυτή η διαδικασία έχει ως εξής:

- κάνει αίτηση στη ΔΕΗ
- υπογράφει Σύμβαση Σύνδεσης με τη ΔΕΗ
- υπογράφει Σύμβαση Συμφητισμού με τον εναλλακτικό πάροχο.

Όταν το φωτοβολταϊκό μπει σε λειτουργία, ο πελάτης λαμβάνει ανά τετράμηνο εκκαθαριστικό λογαριασμό από τον εναλλακτικό πάροχο, όπου εκεί συμψηφίζεται το έσοδο από την ενέργεια του φωτοβολταϊκού, ακριβώς με την ίδια λογική που ακολουθείται από τη ΔΕΗ. Το έσοδο από την πώληση της ηλεκτρικής ενέργειας του φωτοβολταϊκού, είτε στη ΔΕΗ είτε σε εναλλακτικό πάροχο, είναι ακριβώς το ίδιο.

Για την τράπεζα, δεν έχει διαφορά αν ο πελάτης θέλει να συμβληθεί με τη ΔΕΗ ή με εναλλακτικό πάροχο, δηλαδή οι αιτήσεις των πελατών για δανειοδότηση αξιολογούνται και διαχειρίζονται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο.

Στην περίπτωση που ο κύριος του φωτοβολταϊκού αλλάξει προμηθευτή για την ηλεκτροδότηση των καταναλώσεών του στο κτίριο, λήγει αυτοδικαίως η Σύμβαση Συμφητισμού και συνάπτεται νέα Σύμβαση Συμφητισμού για το υπολειπόμενο εκ των είκοσι πέντε (25) ετών διάστημα μεταξύ κυρίου του φωτοβολταϊκού και του νέου προμηθευτή.

5.2. Μικρές εφαρμογές έως 10 kWp σε στέγες επιχειρήσεων

Από 1^η Ιουλίου 2009 ισχύει ένα πρόγραμμα για την εγκατάσταση μικρών φωτοβολταϊκών συστημάτων στον κτιριακό τομέα. Με το πρόγραμμα αυτό δίνονται κίνητρα με τη μορφή

ενίσχυσης της παραγόμενης ηλιακής κιλοβατώρας, ώστε η μικρή επιχείρηση να κάνει απόσβεση του συστήματος που εγκατέστησε και να έχει και ένα λογικό κέρδος.

Το πρόγραμμα αφορά **πολύ μικρές επιχειρήσεις** που επιθυμούν να εγκαταστήσουν φωτοβολταϊκά ισχύος **έως 10 κιλοβάτ (kWp)** στο **δώμα** ή τη **στέγη** νομίμως υφισταμένου κτιρίου, συμπεριλαμβανομένων **στεγάστρων** βεραντών, **προσόψεων** και **σκιάστρων**, καθώς και βοηθητικών χώρων του κτιρίου, όπως **αποθήκες** και **χώροι στάθμευσης**. Για να ενταχθούν στο πρόγραμμα, θα πρέπει να έχουν στην κυριότητά τους το χώρο στον οποίο εγκαθίσταται το φωτοβολταϊκό σύστημα. Πολύ μικρή επιχείρηση είναι αυτή που απασχολεί έως και 9 άτομα και έχει κύκλο εργασιών και σύνολο ενεργητικού έως 2 εκατ. € ετησίως.

Από τον Σεπτέμβριο του 2010, το Πρόγραμμα αφορά όλη την Επικράτεια. Ως μέγιστη ισχύς των φωτοβολταϊκών συστημάτων στο πλαίσιο του Προγράμματος ορίζεται, για την ηπειρωτική χώρα, τα Διασυνδεδεμένα με το Σύστημα Νησιά και την Κρήτη τα **10 kWp** και για τα λοιπά Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά τα **5 kWp**. Η ΔΕΗ μπορεί να αρνηθεί τη σύνδεση φωτοβολταϊκού μόνο σε ορισμένες περιοχές, τα δίκτυα των οποίων έχουν χαρακτηριστεί ως κορεσμένα από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ).

Όλη η παραγόμενη από το φωτοβολταϊκό ηλεκτρική ενέργεια διοχετεύεται στο δίκτυο της ΔΕΗ και ο μικροπαραγωγός ενέργειας πληρώνεται γι' αυτή με βάση τη συμφωνηθείσα τιμή πώλησης, τιμή που είναι εγγυημένη **για 25 χρόνια**. Για το λόγο αυτό ο μικροπαραγωγός ενέργειας υπογράφει μια σύμβαση ("Σύμβαση Συμφηφισμού" όπως λέγεται) με τη ΔΕΗ ή άλλο εναλλακτικό πάροχο αν δεν είναι πελάτης της ΔΕΗ. Ο μικροπαραγωγός ενέργειας συνεχίζει να αγοράζει ρεύμα από τη ΔΕΗ (ή τον εναλλακτικό του πάροχο) και να το πληρώνει στην τιμή που το πληρώνει και σήμερα (περίπου 10-12 λεπτά την κιλοβατώρα). Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι η ΔΕΗ θα εγκαταστήσει ένα νέο μετρητή για να καταγράφει την παραγόμενη ενέργεια. Αν, για παράδειγμα, στο δίμηνο το φωτοβολταϊκό παράγει ηλεκτρική ενέργεια αξίας 500 € και στο κτίριο καταναλώνεται ενέργεια αξίας 300 €, θα έρθει πιστωτικός λογαριασμός 200 €, ποσό που θα καταθέσει η ΔΕΗ στον τραπεζικό λογαριασμό του ιδιοκτήτη του φωτοβολταϊκού.

Μία είναι η **προϋπόθεση** για να ενταχθεί κανείς στο πρόγραμμα: να μην έχει πάρει η επιχείρηση κάποια άλλη επιδότηση για το φωτοβολταϊκό από εθνικά ή κοινοτικά προγράμματα.

Τα όποια έσοδα έχει η επιχείρηση από την πώληση της ενέργειας δεν φορολογούνται, με την προϋπόθεση ότι τα κέρδη εμφανίζονται σε ειδικό λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού.

Σε περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησής τους, ισχύει η τρέχουσα φορολογία για τα κέρδη που διανέμονται.

Για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών αυτής της ισχύος σε κτίρια, **δεν απαιτείται πλέον καμία άδεια** (με εξαίρεση διατηρητέα κτίρια και παραδοσιακούς οικισμούς όπου απαιτείται η έγκριση της Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου [ΕΠΑΕ]). Σύμφωνα με την ΥΑ 36720/25-8-2010 *“Έγκριση ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιακών συστημάτων σε κτίρια και οικόπεδα εντός σχεδίου περιοχών και σε οικισμούς”* (ΦΕΚ 376/6-9-2010) δεν χρειάζεται πλέον ούτε η άδεια εργασιών μικρής κλίμακας από την Πολεοδομία, όπως ίσχυε μέχρι πρότινος. Απλώς γνωστοποιεί κανείς την έναρξη εργασιών στη ΔΕΗ όταν καταθέτει εκεί φάκελο για σύνδεση του συστήματος με το δίκτυο.

Σημειώνουμε ότι η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών ισχύος άνω των 10 kWp σε εμπορικές-βιομηχανικές στέγες, διέπεται από άλλους κανόνες και ισχύουν γι' αυτά τα συστήματα άλλα κίνητρα.

Ένα ερώτημα που τίθεται συχνά είναι αν επιτρέπεται η τοποθέτηση φωτοβολταϊκού συστήματος από τον κύριο κτιρίου το οποίο νοικιάζει σε πολύ μικρή επιχείρηση για την στέγασή της. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Προγράμματος, η μικρή ισχύς των φωτοβολταϊκών συστημάτων εξασφαλίζει ότι η παραγόμενη ενέργεια αντιστοιχεί σε αυτή που απαιτείται για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του κυρίου του φωτοβολταϊκού συστήματος. Πρόθεση δηλαδή του Προγράμματος είναι οι ενδιαφερόμενοι (κύριοι των κτιρίων) με απλές σχετικά διαδικασίες, να μπορούν να παράγουν με ευνοϊκούς όρους την ηλεκτρική ενέργεια που απαιτείται για την λειτουργία των κατοικιών που διαμένουν ή πολύ μικρών επιχειρήσεων που διαθέτουν. Κατά συνέπεια **το φωτοβολταϊκό σύστημα επιτρέπεται να τοποθετηθεί από τον κύριο του κτιρίου μόνο εάν διαμένει ο ίδιος ή στεγάζει την πολύ μικρή επιχείρησή του, σε αυτό.**

Στην περίπτωση που μια πολύ μικρή επιχείρηση στεγάζεται σε ιδιόκτητο κτίριο επί οικοπέδου το οποίο έχει μισθώσει για μεγάλο χρονικό διάστημα, επιτρέπεται η τοποθέτηση φωτοβολταϊκού συστήματος από τον ιδιοκτήτη της επιχείρησης. Κι αυτό γιατί τα οφέλη του προγράμματος πρέπει να καρπωθεί ο κύριος του συγκεκριμένου κτιρίου, δηλαδή η μικρή επιχείρηση-χρήστης του κτιρίου. Πιθανότατα στην περίπτωση αυτή ο Διαχειριστής του Δικτύου (δηλαδή η ΔΕΗ) θα ζητήσει τεκμηρίωση της διάρκειας χρήσης του κτιρίου για την απαραίτητη χρονική περίοδο της Σύμβασης Συμψηφισμού.

5.3. Μικρές εφαρμογές έως 10 kWp σε στέγες κτιρίων του Δημοσίου και μη κερδοσκοπικών οργανισμών

Με βάση το νέο νόμο για τις ΑΠΕ, τα κίνητρα και οι όροι που ισχύουν για τον οικιακό-κτιριακό τομέα, ισχύουν πλέον και για κτίρια όπου στεγάζονται **Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)** ή **Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα**, τα οποία έχουν στην κυριότητά τους το χώρο στον οποίο εγκαθίσταται το φωτοβολταϊκό σύστημα. Το δικαίωμα εγκατάστασης φωτοβολταϊκού συστήματος σε κτίριο ιδιοκτησίας Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, τη χρήση του οποίου έχει αναλάβει διαχειριστής (π.χ. σχολική επιτροπή), παρέχεται στον διαχειριστή, μετά από συναίνεση του κυρίου του κτιρίου. Οι συμβάσεις σύνδεσης και συμφηφισμού συνάπτονται με τον διαχειριστή του κτιρίου, που θεωρείται στη συγκεκριμένη περίπτωση κύριος του φωτοβολταϊκού συστήματος. Ειδικότερα για τις σχολικές εγκαταστάσεις, επιτρέπεται η εγκατάσταση τόσων φωτοβολταϊκών συστημάτων, όσος είναι ο αριθμός των παροχών ηλεκτρικού ρεύματος που υφίστανται στις σχολικές εγκαταστάσεις του οικείου Δήμου.

Αν οι παραπάνω οργανισμοί επιθυμούν να εγκαταστήσουν φωτοβολταϊκό σύστημα με ισχύ μεγαλύτερη των 10 kWp, θα πρέπει να το κάνουν ως επιχειρηματική δραστηριότητα (να το αναλάβει π.χ. μία αναπτυξιακή εταιρία ενός Δήμου) και προφανώς με τα κίνητρα που ισχύουν και για τους υπόλοιπους επιχειρηματίες.

5.4. Εμπορικές-βιομηχανικές στέγες

Ο Ν.3851/2010 και η ΥΑ 36720/25-8-2010 (ΦΕΚ 376/6-9-2010) **επιτρέπουν την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων κάθε ισχύος στο δώμα ή τη στέγη νομίμως υφισταμένου κτιρίου, συμπεριλαμβανομένων στεγάστρων βεραντών, προσόψεων και σκιάστρων**, καθώς και βοηθητικών χώρων του κτιρίου, όπως αποθήκες και χώροι στάθμευσης. Για τα συστήματα αυτά **δεν απαιτείται περιβαλλοντική αδειοδότηση**, ενώ για συστήματα ισχύος έως 1 MWp **δεν απαιτείται και άδεια παραγωγής ή άλλη διαπιστωτική απόφαση**. Για συστήματα >1 MWp απαιτείται άδεια παραγωγής από τη ΡΑΕ (η οποία συνοδεύεται και από δύο ακόμη άδειες: την άδεια εγκατάστασης και την άδεια λειτουργίας τις οποίες εκδίδει η αρμόδια Περιφέρεια).

Για **συστήματα με ισχύ από 10 kWp έως 100 kWp** τα μόνα βήματα που απαιτούνται είναι η προσφορά όρων σύνδεσης από τη ΔΕΗ και η υπογραφή της σύμβασης αγοροπωλησίας με τον ΛΑΓΗΕ.

Για **συστήματα με ισχύ από 100 kWp έως 1.000 kWp (1 MWp)** τα βήματα που απαιτούνται είναι η έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας από την Πολεοδομία, η προσφορά όρων σύνδεσης από τη ΔΕΗ και η υπογραφή της σύμβασης αγοροπωλησίας με τον ΛΑΓΗΕ.

Για **συστήματα με ισχύ μεγαλύτερη από 1 MWp** τα βήματα που απαιτούνται είναι η έκδοση άδειας παραγωγής από τη ΡΑΕ και στη συνέχεια άδειας εγκατάστασης από την Περιφέρεια, έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας από την Πολεοδομία, προσφορά όρων σύνδεσης από τη ΔΕΗ, υπογραφή της σύμβασης αγοροπωλησίας με τον ΛΑΓΗΕ και τελικά έκδοση άδειας λειτουργίας από την Περιφέρεια.

Τα παραπάνω ισχύουν μόνο για το ηπειρωτικό δίκτυο, αφού τα αυτόνομα νησιωτικά δίκτυα θεωρούνται κορεσμένα και θα υπάρχουν κατά διαστήματα ειδικές ρυθμίσεις γι' αυτά. Σε κάθε περίπτωση πάντως, στα μη διασυνδεδεμένα νησιά, μιλάμε πάντα για συστήματα με ισχύ μικρότερη των 100 kWp.

Για την κατηγορία αυτή ισχύουν από τον Αύγουστο του 2012 οι περιορισμοί που έθεσε η υπουργική απόφαση περί αναστολής της διαδικασίας αδειοδότησης. Δηλαδή, δεν μπορούν να προχωρήσουν οι εξής επενδύσεις:

- 1. Αιτήσεις για έργα ισχύος μεγαλύτερης του 1 MWp τα οποία δεν έχουν λάβει ήδη άδεια παραγωγής από τη ΡΑΕ.** Η ΡΑΕ, μέχρι την άρση της αναστολής, δεν θα δέχεται νέες αιτήσεις για άδεια παραγωγής και δεν θα συνεχίσει την εξέταση εκκρεμουσών αιτήσεων.
- 2. Αιτήσεις για έργα ισχύος μικρότερης ισχύος του 1 MWp τα οποία δεν έχουν λάβει ήδη προσφορά όρων σύνδεσης.** Ο αρμόδιος Διαχειριστής (ΔΕΔΔΗΕ), μέχρι την άρση της αναστολής, δεν θα δέχεται νέες αιτήσεις για παροχή προσφοράς όρων σύνδεσης και δεν θα συνεχίσει την εξέταση εκκρεμουσών αιτήσεων.

5.5. Φωτοβολταϊκοί σταθμοί επί εδάφους

Για **συστήματα με ισχύ έως 500 kWp** τα βήματα που απαιτούνται είναι η βεβαίωση απαλλαγής από Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ) η οποία χορηγείται από την Περιφέρεια (από την υποχρέωση αυτή εξαιρούνται τα έργα εντός οργανωμένων υποδοχέων βιομηχανικών δραστηριοτήτων), η έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας από την Πολεοδομία, η προσφορά όρων σύνδεσης από τη ΔΕΗ και η υπογραφή της σύμβασης αγοροπωλησίας με τον ΛΑΓΗΕ.

Για **συστήματα με ισχύ έως 500 kWp έως 1.000 kWp (1 MWp)** τα βήματα που απαιτούνται είναι η Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ) η οποία χορηγείται από την Περιφέρεια (από την υποχρέωση αυτή εξαιρούνται τα έργα εντός οργανωμένων υποδοχέων βιομηχανικών δραστηριοτήτων), η έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας από την Πολεοδομία, η προσφορά όρων σύνδεσης από τη ΔΕΗ και η υπογραφή της σύμβασης αγοροπωλησίας με τον ΛΑΓΗΕ.

Για **συστήματα με ισχύ μεγαλύτερη από 1 MWp** τα βήματα που απαιτούνται είναι η έκδοση άδειας παραγωγής από τη ΡΑΕ και στη συνέχεια άδειας εγκατάστασης από την Περιφέρεια (που προϋποθέτει και έγκριση ΕΠΟ όπου αυτή απαιτείται), έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας από την Πολεοδομία, προσφορά όρων σύνδεσης από τη ΔΕΗ, υπογραφή της σύμβασης αγοροπωλησίας με τον ΛΑΓΗΕ και τελικά έκδοση άδειας λειτουργίας από την Περιφέρεια.

Για την κατηγορία αυτή ισχύουν από τον Αύγουστο του 2012 οι περιορισμοί που έθεσε η υπουργική απόφαση περί αναστολής της διαδικασίας αδειοδότησης. Δηλαδή, δεν μπορούν να προχωρήσουν οι εξής επενδύσεις:

1. **Αιτήσεις για έργα ισχύος μεγαλύτερης του 1 MWp τα οποία δεν έχουν λάβει ήδη άδεια παραγωγής από τη ΡΑΕ.** Η ΡΑΕ, μέχρι την άρση της αναστολής, δεν θα δέχεται νέες αιτήσεις για άδεια παραγωγής και δεν θα συνεχίσει την εξέταση εκκρεμουσών αιτήσεων.
2. **Αιτήσεις για έργα ισχύος μικρότερης ισχύος του 1 MWp τα οποία δεν έχουν λάβει ήδη προσφορά όρων σύνδεσης.** Ο αρμόδιος Διαχειριστής (ΔΕΔΔΗΕ), μέχρι την άρση της αναστολής, δεν θα δέχεται νέες αιτήσεις για παροχή προσφοράς όρων σύνδεσης και δεν θα συνεχίσει την εξέταση εκκρεμουσών αιτήσεων.

6. Παλιές αιτήσεις για φωτοβολταϊκούς σταθμούς

Ο νόμος 3851/2010 επιτάχυνε τις διαδικασίες για τις παλιές αιτήσεις που είχαν κατατεθεί στη ΡΑΕ για έκδοση άδειας παραγωγής. Κι αυτό γιατί με το νόμο αυτό καταργήθηκε η διαδικασία της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης (ΠΠΕΑ) και η περιβαλλοντική αδειοδότηση γίνεται πλέον σε ένα ενιαίο στάδιο, αυτό της Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ). Έτσι, όσες αιτήσεις για άδεια παραγωγής βρίσκονταν στο στάδιο της ΠΠΕΑ, έχοντας περάσει θετικά τα υπόλοιπα κριτήρια αξιολόγησης της ΡΑΕ, έλαβαν άδεια παραγωγής.

Όσοι φωτοβολταϊκοί σταθμοί (κυρίως “εξαιρέσεις”) βρίσκονταν στο **στάδιο της ΕΠΟ** και δεν συνεχίζουν να έχουν τέτοια υποχρέωση με βάση τη νέα νομοθεσία, θα πρέπει να λάβουν τώρα μόνο τη **βεβαίωση απαλλαγής από την Περιφέρεια** και να προχωρήσουν στο επόμενο στάδιο (προσφορά όρων σύνδεσης). Σημειωτέον ότι η βεβαίωση αυτή πρέπει να δοθεί εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την αρμόδια περιβαλλοντική αρχή της οικείας Περιφέρειας, μετά την άπρακτη παρέλευση της οποίας θεωρείται αυτή χορηγηθείσα.

Ο κάτοχος άδειας παραγωγής μπορεί, μετά από σχετική απόφαση της ΡΑΕ, **να μεταβιβάσει την άδειά του** σε άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Αντίθετα, οι φωτοβολταϊκοί σταθμοί που απαλλάσσονται από άδεια παραγωγής, **δεν επιτρέπεται να μεταβιβάζονται πριν από την έναρξη της λειτουργίας τους**. Κατ’ εξαίρεση, επιτρέπεται η μεταβίβασή τους σε νομικά πρόσωπα, εφόσον το εταιρικό κεφάλαιο της εταιρίας προς την οποία γίνεται η μεταβίβαση κατέχεται εξ ολοκλήρου από το μεταβιβάζον φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Ειδικά για τους φωτοβολταϊκούς σταθμούς που εγκαθίστανται από **κατ’ επάγγελμα αγρότες**, δεν επιτρέπεται η μεταβίβασή τους πριν από την πάροδο πενταετίας από την έναρξη λειτουργίας τους, εκτός αν πρόκειται για μεταβίβαση λόγω κληρονομικής διαδοχής.

Τελευταία ενημέρωση:17-9-2012